

Slechts nu en dan een bui

Joop van Holsteyn (hoofdredacteur 2012-2016)

Begrijp ik hem goed, dan is professor emeritus Wilfried Dewachter een enigszins somber gestemd man. Politicologie en politiek zijn te zeer van elkaar verwijderd geraakt. De wetenschap der politiek geraakt verder en verder weg van de politieke praktijk. Politicologisch onderzoek lijkt ‘hermetisch’ te zijn geworden, zich richtend op specifieke, niet zelden in termen van ambitie bescheiden onderzoeksvragen die allicht wetenschappelijk erg verantwoord maar maatschappelijk nogal futiel en steriel zijn. Als de resultaten ervan dan ook nog eens in formele modellen worden gepresenteerd, minder in tekst dan in coëfficiënten worden uitgedrukt en in weinig soepel Engels worden verwoord in her en der verschijnende internationale tijdschriften, ja, dan is de wereld van de hedendaagse politicoloog in de Lage Landen een wezenlijk andere dan die van de actieve politicus of zelfs maar de sterk in politiek geïnteresseerde Belgische of Nederlandse burger. Trouwens, hij kan daarbij verwijzen naar de omvorming van *Res Publica – Politiek-wetenschappelijk tijdschrift van de Lage Landen* tot *Res Publica – Politics of the Low Countries*. Om daar in eigentijds Engels aan toe te voegen: “I rest my case.”

Als dat zo ongeveer de positie van Dewachter is, dan somber ik van harte een beetje met hem mee. Keek ik dertig jaar geleden om me heen in de vakgroep Politieke Wetenschap, dan zag en hoorde

ik vrijwel uitsluitend Nederlandse politicologen van wie een deel zich actief richtte op de bestudering van het eigen politiek-bestuurlijke systeem. Als ik de samenstelling van het huidige Leidse Instituut voor Politieke Wetenschap bekijk, zie ik een meerderheid van collega’s van buitenlandse scholing en komaf, voor wie de term ‘Lage Landen’ waarschijnlijk geen enkele betekenis heeft; de voertaal bij vergaderingen en aan de lunchtafel is Engels. En ik heb weliswaar directe, actieve betrokkenheid gehad bij de overgang van *Res Publica* van een Nederlandstalig naar een Engelstalig tijdschrift, maar voelde me er bepaald niet vrolijk of gelukkig bij. Omdat het de laatste jaren niet of nauwelijks meer ging zoals het moest – dat wil zeggen met een voldoende ruim aanbod van hoogwaardige, toegankelijke Nederlandstalige wetenschappelijke bijdragen – moet het in de toekomst maar zoals het – hopelijk – gaat, met Engelstalige bijdragen waarin de politiek der Lage Landen centraal staat of althans op enigerlei wijze aan bod komt. Het is niet anders.

Maar, als Dewachter door het raam naar de politicologie kijkt en vooral en voortdurend regen denkt te zien, meen ik dat het herhaaldelijk droog en zonnig is, met slechts af en toe een bui, dat wel. Ik ben een tandje optimistischer gestemd dan de oud-hoogleraar en een der *founding fathers* van *Res Publica* en zie wel degelijk nog altijd de interessante en re-

levante verbanden tussen de wetenschap en de praktijk van de politiek. Waarbij ik me overigens ongemakkelijk voel bij de suggestie dat het vroeger beter was. De meeste goede oude tijden blijken bij nadere beschouwing toch vooral oude tijden geweest te zijn.

De redenen van mijn voorzichtige, ingetogen optimisme? Allereerst een principiële kanttekening, namelijk dat de wetenschap der politiek en de politieke praktijk in essentie gescheiden werelden zijn en moeten zijn. Dat praktiserende politici misschien andere accenten in politicologisch onderzoek zouden willen zien, is als zodanig van weinig of geen belang. Sterker, ik zie liever niet te veel directe bemoeienis van ‘de’ politiek met ‘de’ wetenschap. Politicologen in academies staan in dienst noch werken in opdracht van politici of beleidsmakers. Idem voor de bevindingen van het politicologische onderzoek. Dat die niet direct bruikbaar zijn voor politici, politiek en beleid, is niet per se een probleem. Wetenschappelijk onderzoek kan en mag vooral praktijk- en beleidsgericht zijn, maar hoeft dat zeker niet te zijn. Wetenschappelijk onderzoek moet vanuit zijn aard in alle gevallen ten dienste staan van de wetenschap; maatschappelijke relevantie is een voornaam nevendoeel, soms aantrekkelijke bijvangst op korte of langere termijn.

Daarbij komt dat ook eigentijds politicologisch onderzoek, gepubliceerd in obscure Engelstalige bladen voor het grote publiek, nog altijd zijn weg naar een ruimer publiek van politiek geïnteresseerden, zoals journalisten en politici, kan vinden. Zeker, dat gaat niet vanzelf; niet zelden zal een publicatie in een top- dan

wel gespecialiseerd nichetijdschrift niet eenvoudig te vinden en volgen zijn voor een relatieve buitenstaander. Daar is een vertaalslag voor nodig, in meerdere opzichten: minder zwaar theoretisch, minder aandacht voor alle methodologische overwegingen en statistische bewerkingen en daarenboven de omzetting van Engels naar Nederlands. De rubriek ‘Onderzoek uitgelicht’ in *Res Publica* was een bescheiden poging daartoe. In de massamedia der Lage Landen zijn de politicologen wel degelijk hoorbaar, leesbaar en zichtbaar als het gaat om duiding en commentaar – naar mag worden gehoopt op basis van onderliggend empirisch politicologisch onderzoek. Nederlandstalige publicaties in de vorm van bundels zien met regelmaat het licht; denk ook aan *Democratie doorgelicht: Het functioneren van de Nederlandse democratie*, dat verscheen in 2011 en waarin tientallen politicologen en bestuurskundigen verslag uitbrengen van een omvattende ‘evaluatie van het Nederlandse democratische bestel’. Een grotere gelijktijdige maatschappelijke betrokkenheid van politicologen en verwante wetenschappers en hun werk is zelden vertoond.

Voor het ‘thuis brengen’ van onderzoek en onderzoeksbevindingen is ook iets als Stuk Rood Vlees (SRV) van groot belang. Die blog, die is opgezet en wordt onderhouden door jonge politicologen (althans veel jonger dan Dewachter), is juist bedoeld om de mogelijk groeiende kloof tussen wetenschap en praktijk te dichten of beter: te overbruggen. “Ons onderzoek komt uiteindelijk terecht in wetenschappelijke tijdschriften die door technisch jargon en ontoegankelijke uitverijen louter

gelezen worden door vakbroeders. Dat is zonde, want de relevantie van politicologisch onderzoek gaat veel verder dan de muren van de ivoren toren. Ons belangrijkste doel is dan ook om politicologisch onderzoek toegankelijk te maken voor een breder publiek [...]. Als een dergelijke keuze en positiebepaling van jonge, internationaal hard aan de weg timmerende SRV-politicologen Dewachter niet een moment zijn somberte kan doen vergeten...

En vergeet de bijdragen niet van politicologen in staatscommissies, die voor het politiek-bestuurlijke bestel belangrijk zijn. De momenteel actieve Staatscommissie Parlementair Stelsel kent onder haar acht leden in de personen van Tom van der Meer en Ruud Koole twee actieve hoogleraren politieke wetenschap, plus de hoogleraar parlementaire geschiedenis Carla van Baalen. Wie de voorlopige rapportage *Tussenstand* van juni 2018 leest, ziet de doorwerking van politicologisch onderzoek en onderzoeksbevindingen, te meer omdat in de vorm van een digitale werkruimte als 'buitenring' ook overige politicologen hun inbreng konden hebben bij de werkzaamheden van de commissie en die commissie voor deelvraagstukken nader onderzoek heeft uitgelokt. Het ligt

voor de hand dat dit in het eindrapport dat dit jaar verschijnt niet anders zal zijn, waarna ongetwijfeld andere politicologen de alsdan gepresenteerde diagnose en oplossingsrichtingen van kritische commentaar zullen voorzien. Ook de afbreker bouwt immers op, wist Louis Paul Boon al.

Ik geef toe, door bovenstaande opmerkingen te maken in reactie op de al te sombere positie van Dewachter moet ik uitkijken dat ik niet doorsla. Dat ik niet alleen zonnige kanten zie en buiige perioden dreig te vergeten of negeren. Er zijn steriele onderzoeksvragen, er bestaan ondoorgroendelijke publicaties, er wordt soms cynisch gedacht puur aan de lengte van het cv en niet ook aan de politieke betekenis en maatschappelijke doorwerking ervan. Maar ik zie ook dat nog altijd politicologen de relatie en confrontatie met de praktijk aangaan, ik merk dat vanuit de praktijk het contact wordt gezocht met politicologen, vanwege hun expertise en onderzoek. Noem me naïef doch liever hoopvol, maar laat me geloven dat in dit verband *Res Publica – Politics of the Low Countries* toch ook van betekenis kan en zal zijn voor de politicologie en de politiek in de Lage Landen.